

УДК 37.035.3

DOI: <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2025.22.04>

Наталія ГОЛОВКО, канд. пед. наук, доц.

ORCID ID: 0000-0003-4859-2837

e-mail: Golovkonata@knu.net

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ІДЕЇ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ Д. СЕРГІЄНКА

Вступ. Досліджується педагогічна спадщина професора кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка Д. Сергієнка та його ідеї щодо трудового виховання в закладах освіти.

Результати. До плеяди непересічних постатей вітчизняної педагогіки чия наукова спадщина, освітня та громадська діяльність заслуговують на всебічне вивчення належить відомим ученим, організаторам інноваційних процесів у закладах середньої і вищої освіти, професорам які в різний час працювали на кафедрі педагогіки. Вивчення педагогічної спадщини покликане встановити місце і роль відомих вчених у розв'язку актуальних проблем навчання й виховання на різних освітніх рівнях, систематизувати й комплексно представити їхні теоретичні ідеї, пропозиції й рекомендації; узагальнити досвід діяльності як педагогів, окресливши можливі шляхи впровадження прогресивних поглядів в сучасному освітньому процесі.

Висновки. Аналізуючи біографічні дані та творчу спадщину Д. Сергієнка, вчені розкрили головні чинники формування його як педагога та науковця: вплив родинного середовища на вибір майбутньої професії; навчальну діяльність в закладах освіти; соціально-економічні умови певного історичного періоду. У процесі дослідження визначено напрями наукової та педагогічної діяльності Д. Сергієнка; провідні педагогічні ідеї; схарактеризовано й узагальнено теоретико-методичні підходи до організації виховного процесу. Натепер науково-педагогічні погляди Д. Сергієнка залишаються актуальними. Трудове виховання професор вбачав у таких видах діяльності: навчальній, трудовій, суспільно-корисній. Дослідження науково-педагогічної спадщини Дмитра Лавровича Сергієнка дає підстави стверджувати, що педагог розглядає успішне здійснення політехнічної освіти і трудового виховання необхідною умовою реалізації мети освіти – виховання всебічно розвиненої і гармонійної особистості.

Ключові слова: педагогічна спадщина, трудове виховання; професор кафедри; кафедра педагогіки; політехнічна освіта.

Вступ

Вагомий внесок у вивчення історії трудового виховання, його змісту, форм, методів, загально трудової підготовки і політехнічної освіти зробив український вчений-педагог, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Київського ордену Леніна державного університету ім. Т. Г. Шевченка (згодом – Київський національний університет імені Тараса Шевченка) Дмитро Лаврович Сергієнко (1911–1984). У своїх наукових доробках науковець головний акцент робив на аналізі політехнічної освіти та трудового виховання, як важливих складових ефективного навчання школярів і студентів.

Мета статті – проаналізувати педагогічну спадщину й ідеї трудового виховання професора кафедри педагогіки КНУ імені Тараса Шевченка Дмитра Лавровича Сергієнка.

Огляд літератури. Натепер важливого значення для розвитку сучасної української освіти набуває вивчення життєвого шляху і творчого доробку тих педагогів, які плідно працювали на освітянській ниві в непростий період розбудови національної освіти та педагогіки ХХ ст. Персоналістичному й історико-педагогічному спрямуванню присвячені дисертаційні роботи У. Борис, Л. Бахмач, Г. Корнюш, Н. Кошечко, Н. Кривчун, Н. Кузьменко, Н. Марченко, А. Марушкевич, Н. Постоюк і багато інших.

Вагомий внесок у вивчення історії трудового виховання, його змісту, форм, методів, загально трудової підготовки і політехнічної освіти зробили вчені-педагоги О. Биковська, А. Вихрущ, Л. Гуцан, В. Мадзігон, Д. Сергієнко, М. Левківський, І. Матюша, Б. Мельнеченко, В. Назаренко, Л. Оршанський, В. Савченко, В. Салієнко, Н. Слюсаренко, В. Тименко, В. Шутяк та ін. Науковці вбачали основне завдання суспільства – виховання всебічно розвиненої особистості, яка підготовлена до ініціативної соціальної і професійної діяльності в сучасному суспільстві, особистості здатної сприймати й примножувати його цінності.

Поряд із іменами відомих визначних постатей, які досліджували особливості політехнічної освіти і трудового

навчання, належить професору кафедри педагогіки КНУ імені Тараса Шевченка Дмитру Сергієнку – педагогу, науковцю, біологу-методисту, директору Республіканської станції юних натуралістів до науково-педагогічної спадщини якого зверталися і звертаються донині науковці з метою отримання інформації про історію розвитку політехнічної освіти, трудового навчання й виховання, організацію роботи на навчально-дослідних ділянках, забезпечення функціонування гуртків юних натуралістів тощо. Творчий доробок Д. Сергієнка багатоплановий: його перу належить понад 80 наукових праць, які відображають погляди педагога на систему навчання та виховання підростаючих поколінь.

Н. Постоюк у дисертаційному дослідженні "Проблеми політехнічної освіти і трудового виховання в науково-педагогічній спадщині Д. Сергієнка (1911–1984 рр.)" вперше здійснила цілісний системний аналіз діяльності Д. Сергієнка, визначила періоди й напрями діяльності; встановила основні соціально-історичні чинники формування Д. Сергієнка як педагога та науковця та охарактеризувала їхній вплив на світогляд ученого; виявила його основні педагогічні ідеї та проаналізувала їхню еволюцію; розкрила зміст організаційно-управлінської та науково-методичної діяльності педагога і шляхи використання його ідей в сучасній системі освіти і трудового виховання; уточнила та доповнила біографічні відомості про життя і діяльність професора кафедри педагогіки тощо (Постоюк, 2014). Д. Сергієнко був людиною всебічно розвиненою, свідченням цього є провідна діяльність яка в кожному періоді життя супроводжувалась: методичною, науковою, організаційною, управлінською, викладацькою, громадською діяльністю (Постоюк, 2014).

Починаючи з 50-х рр. минулого століття, освітній процес у закладах освіти вибудовували на основі принципу політехнізму. На той час масово створювалася система політехнічного навчання та трудової підготовки школярів. Зміст політехнічної освіти полягав у сукупності знань про головні галузі й наукові принципи виробництва,

© Головка Наталія, 2025

оволодіння загально технічними вміннями, необхідними для участі у продуктивній праці.

Поряд із іншими науковцями Д. Сергієнко також активно досліджував та аналізував досвід політехнічної освіти, звертав увагу на озброєння учнів знаннями трудового виховання, що, на думку вченого, бере початок із роботи на городах, у садах, на дослідних ділянках, фермах, у столярних, слюсарних і побутових майстернях, у проведенні екскурсій на природу та підприємство (Сергієнко, 1975). Педагог вважав, що політехнічна освіта і трудове навчання зумовлені об'єктивними вимогами суспільного розвитку країни та неможливістю успішно здійснювати всебічний розвиток фізичних і розумових сил молодого покоління, виховання активних будівників нового суспільства без систематичної, добре продуманої за змістом політехнічної освіти і трудового навчання, які мають забезпечити поєднання теорії з практикою, озброїти учнів вміннями й навичками застосовувати здобуті знання в житті водночас формувати в них широкий світогляд. На той час обов'язковим було вивчення у школі машинознавства, а це зобов'язувало вчителів бути не лише організаторами виробничого навчання на промислових підприємствах, а також добре знати автомобільну та тракторну справу, мати ґрунтовні знання з електротехніки, технічного креслення, щоб викладати ці предмети або вести відповідні факультативні та гурткові заняття. Загальна освіта на той час була основою політехнічної і професійної освіти і здійснювалась у взаємозв'язку з ними.

І. Шиманович, характеризуючи розвиток політехнічної освіти школярів у ті роки, зазначала, що перебудова основ наук у світлі завдань політехнічного навчання знайшло відображення в нових програмах для загальноосвітньої та вищої школи. Так, до навчальних планів шкіл було включено практичні заняття в майстернях, на шкільних навчально-дослідних ділянках, практикуми з машинознавства й електротехніки, виробниче навчання. До того ж, учні брали участь у суспільно корисній праці. Тобто створювалася система політехнічного навчання, у якій основам наук традиційно відводили дуже велику роль. Не менш важливу роль у справі політехнізації відігравала й трудова підготовка школярів (Шиманович, 2010).

Н. Терентьева, досліджуючи політехнічну освіту та, зокрема, праці Д. Сергієнка зазначала, що вчений вбачав в політехнічній освіті та трудовому вихованні "... забезпечення глибокого та міцного засвоєння основ наук про розвиток природи та суспільства, основ сучасного виробництва, озброєння вміннями та навичками застосовувати закони науки у практиці промислового і сільськогосподарського виробництва та матеріально побутового обслуговування, виховання любові до праці, розвиток конструкторських та дослідницьких умінь та навичок, сприяння професійній орієнтації. Головним при цьому є поєднання вивчення основ наук та основ виробництва" (Терентьева, 2012, с. 143). На практичних і лабораторних заняттях, під час екскурсій, у суспільно корисній праці реалізуються міжпредметні зв'язки, розкриваються закони, що застосовуються в різних галузях промислового та сільськогосподарського виробництва.

Результати

Д. Сергієнко дотримувался думки, що політехнічна освіта покликана ліквідувати суттєві відмінності між розумовою та фізичною працею, між працею у промисловості й сільському господарстві. Удосконалення організації праці в різних галузях сільського господарства, яка тісно пов'язана з механізацією, хімізацією, науковою організацією господарства тощо, потрібно дотримуватись спільної творчої праці всіх фахівців, а це

передбачає володіння глибокими загальноосвітніми політехнічними знаннями, детального ознайомлення з технікою, технологією, плануванням та організацією виробництва, високої культури праці, організаторських здібностей (Сергієнко, 1975).

Мету політехнічної освіти вчений вбачав у глибоких знаннях основ наук, умінні застосовувати теорію на практиці; загальному ознайомленні та знаннях наукових основ техніки та технології сучасного виробництва; всебічних знаннях і практичному застосуванні різних видів енергії; знаннях загальних принципів будови та роботи машин, механізмів, апаратів, приладів і вироблення вмінь та навичок творчої праці з ними. Постійне та систематичне вдосконалення наукових основ техніки, технології, організації виробництва, на думку Д. Сергієнка, впливає на характер праці, що спричиняє нову вимогу до змісту політехнічної освіти – збільшення ролі інтелектуальної праці в діяльності людини зумовлює необхідність більш інтенсивного розвитку творчо-конструкторської й дослідницької діяльності, виявлення індивідуальних здібностей кожного до певного виду праці.

У своїх дослідженнях педагог зосереджував увагу на виокремленні таких сфер забезпечення політехнічної освіти і трудового виховання: у процесі вивчення основ наук; на уроках трудового навчання; у позакласній роботі; у процесі суспільно-корисної праці; під час професійної орієнтації учнів; у сімейному вихованні (Постоюк, 2015).

Д. Сергієнко не лише дотримувался у своїх наукових роботах теми трудового життя, навчання і виховання, а й зазначав, що трудове виховання повинно сприяти вихованню в учнів любові до праці, розвитку в них прагнення до творчості, конструкторських і дослідницьких пошуків, орієнтації молоді на вільний вибір професії за вимогами суспільства та за своїм покликанням (Сергієнко, 1960).

До завдань трудового виховання учений відносив:

- виховування прагнення глибокого опанування знаннями з основ наук і праці;
- формування вміння застосовувати досягнення науки й техніки в сучасному виробництві;
- виховування потреби й повагу до фізичної та розумової праці; розвивати господарську діловитість;
- формування вміння працювати в колективі, почуття відповідальності за свої дії і вчинки перед товаришами;
- виховування прагнення розвитку учнівського колективного співробітництва і взаємодопомоги; правильне сприймання критики виявлених недоліків; удосконалювати вміння організувати свою працю і товаришів на наукових засадах (Сергієнко, 1978).

Д. Сергієнко велику увагу приділяв трудовому вихованню у сім'ї, "... адже воно, зазначав учений, має реалізовуватись у самообслуговуванні вдома і в школі, у допомозі батькам по господарству, праці в саду і на городі, допомозі вчителям у виготовленні наочного приладдя і т. ін." (Сергієнко, 1960, с. 38). Разом із тим, науковець був проти перевантаження дітей. Він стверджував, що саме в сім'ї діти набувають первинних навичок самообслуговування, які поступово розвиваються в навички колективної праці. Науковець писав: "Зовсім неправильно роблять ті батьки і матері, які оберігають своїх дітей від праці. Вони часто кажуть: "Нехай дитина проводить безтурботно свої дитячі роки, ще напрацюється". Цим вони завдають великої шкоди вихованню дітей і непомітно для себе виховують егоїстичних, а іноді й жорстоких людей. Таких дітей, звичайно, важко виховувати й у школі" (Сергієнко, 1978, с. 3). Учений наголошував на поєднанні фізичної праці і відпочинку, що становить взаємопов'язану систему навчання і виховання (Марушкевич, & Постоюк, 2014).

Надзвичайно важливим для вченого було дотримання трудової дисципліни, що так само передбачає сумлінне виконання внутрішнього розпорядку виробництва, установи, школи: чітко, своєчасне, охайне виконання своїх обов'язків, свідоме та вимогливе ставлення до роботи. На думку педагога, праця має передбачати елементи раціоналізації, конструювання й дослідництва, навіть під час виконання простих завдань, виробляти вмінні планувати й організувати виконання доручення кожним учнем (Марушкевич, & Постоюк, 2014).

Ураховуючи основні положення теорії трудової школи, Д. Сергієнко розробив власну методику формування політехнічних знань, умінь і навичок, яка полягала в підготовці культурної людини, активного громадянина, який повинен отримати освіту, бажано середню кваліфікацію, дисциплінованим із розвиненим почуттям обов'язку й поняттям честі, господарем і організатором (Сергієнко, 1960).

Д. Сергієнко акцентував увагу на згуртованості дитячого колективу, а педагогічний колектив, зазначав педагог, повинен стати активним творцем і пропагандистом упровадження нових методів і прийомів роботи, нових досягнень науки й передової практики, носієм культури та наукової організації праці (Сергієнко, 1960).

У своїх дослідженнях Д. Сергієнко, узагальнивши досвід кращих шкіл, розробив методику формування політехнічних знань, умінь і навичок під час вивчення навчальних предметів (Сергієнко, 1983). На його думку виховання особи в суспільстві може й повинно відбуватися лише в колективі, через колектив і для колективу. Педагог вважав, що лише в сільськогосподарській праці виробляється правильний характер людини, виховується відповідальність за свою роботу, яка є частиною загальної колективної праці. Разом з цим, праця повинна бути посиленою, результативною, осмисленою, творчою, педагогічно доцільною, колективною (Сергієнко, 1978).

Дмитро Сергієнко розробив педагогічні вимоги до здійснення політехнічної освіти, трудового навчання та виховання. Він рекомендував враховувати вікові особливості учнів, розумно чергувати фізичну працю з навчанням у школі та вдома, дотримуватися трудової дисципліни, встановлювати міжпредметні зв'язки, морально спрямовувати на суспільно-корисну працю, використовувати елементи раціоналізації, конструювання й дослідництва навіть під час виконання простої роботи (Сергієнко, 1983, с. 57). На його думку, важливою стороною здійснення політехнічного навчання на уроках є прищеплення учням знань і навичок, потрібних для майбутньої практичної діяльності. Здійснення цього завдання починається на уроці, розвивається в позакласній гуртковій роботі й отримує своє завершення у виробничому навчанні (Сергієнко, 1978). Трудова діяльність, вважав учений, має передусім сприяти розвитку політехнічного кругозору, мати політехнічний зміст, тобто збагачувати й закріплювати знання з галузі енергетики, техніки, технології й організації виробництва. Важливо, щоб учні бачили кінцеву мету праці й були зацікавлені в ньому, захоплені нею. Водночас не можна забувати, що виробнича праця має бути посиленою, відповідати підготовці й віку учнів, не виходити за межі законодавства про дитячу працю. Педагог наголошував на важливості таких шляхів поєднання теоретичного навчання із практикою, як спостереження, виробнича практика, дослідницька робота, екскурсії, робота на навчально-дослідній ділянці, упровадження у практику виробничої праці досягнень науки й техніки.

Заслугує на увагу те, що Д. Сергієнко розглядав впровадження політехнічної освіти та трудового виховання у таких видах діяльності:

- навчальній: учні вивчаючи основи наук і виконуючи різноманітні практичні завдання, засвоюють поняття, закони, принципи, правила, вчаться застосовувати їх у трудовій діяльності;

- трудовій: на уроках трудового навчання є необмежені можливості для формування любові й поваги до праці, дбайливого ставлення до власності, вміння цінити прекрасне, розвитку розумових і фізичних сил, ініціативи, творчості;

- суспільно-корисній: праця навчальна та фізична у школі на уроках, у робочих кімнатах, майстернях, учнівських виробничих бригадах, на виробництві має бути організована так, щоб вона була внеском учнів у загальну справу суспільства, залучала їх до пошуків знань, формування умінь і навичок із перших років навчання (Сергієнко, 1983).

Велику увагу вчений приділяв профорієнтаційній роботі у школі, що забезпечувало допомогу школяреві в обранні професії та з метою надання слушних порад розробив такі рекомендації:

1. В усій освітній роботі в школі й поза школою розвивати та виховувати інтереси учнів і їхні нахили і здібності до певної професії. Професійну орієнтацію тісно поєднувати з потребами народного господарства країни, з потребами в кадрах місцевого виробництва.

2. Проводити медичний і психолого-фізіологічний огляд учнів, визначати їхню придатність до певного виду професійної діяльності.

3. На основі вивчення учнів, їхніх професійних навичок проводити з ними та їх батьками бесіди з питань майбутньої професії. Залучати до професійної консультації з учнями і батьками лікарів, психологів, спеціалістів певних професій.

4. На основі зібраного матеріалу про особистість учня складати характеристики-рекомендації щодо його роботи на певному виробництві та продовження навчання в певній середній професійній чи вищій школі (Сергієнко, 1975).

Профорієнтацію учений розглядав не як короткочасну кампанію, а як довготривалу, науково продуману, опрацьовану систему освітньої роботи зі школярами і батьками.

Дискусія і висновки

Проаналізувавши доробки вчених, які досліджували наукову працю Дмитра Лавровича Сергієнка, можемо стверджувати, що найвагомішими і найактуальнішими є його ідеї щодо: здійснення політехнічної освіти та трудового виховання в середній загальноосвітній школі; забезпечення ґрунтовними знаннями з основ наук, формування в учнів умінь застосовувати теоретичні знання на практиці, організація цікавої, посиленої та творчої праці, дотримання добровільної й усвідомленої трудової дисципліни, раціональне поєднання навчання, фізичної праці та відпочинку, трудове виховання у сім'ї (особистий приклад батьків, повага до праці інших, навантаження домашньою роботою), профорієнтаційна робота (виявлення нахилів і здібностей до певної професії тощо).

Учений виокремив такі сфери їхнього застосування: у процесі вивчення основ наук; на уроках трудового навчання; у позакласній роботі; у процесі суспільно-корисної праці; під час професійної орієнтації учнів; у сімейному вихованні.

Педагог визначив зміст, завдання і значення трудового виховання в освітньому процесі, переконливо довів вирішальну роль праці у формуванні особистості школяра, показав шляхи забезпечення успіху трудового виховання різними видами діяльності (освітній, трудовий,

суспільно-корисній), а також у сімейному оточенні. Актуальними залишаються науково-педагогічні погляди Д. Сергієнка про впровадження політехнічної освіти та трудового виховання в таких видах діяльності: навчальній: учні, вивчаючи основи наук і виконуючи різноманітні практичні завдання, засвоюють поняття, закони, правила, принципи, вчать застосовувати їх у трудовій діяльності; трудовій: на уроках трудового навчання є необмежені можливості для формування любові й поваги до праці, дбайливого ставлення до власності, вміння цінувати прекрасне, розвитку розумових і фізичних сил, ініціативи, творчості; суспільно-корисній: праця навчальна та фізична в школі на уроках, у робочих кімнатах, майстернях, учнівських виробничих бригадах, на виробництві має бути організована так, щоб вона була внеском учнів у загальну справу суспільства, залучала їх до пошуків знань, формування умінь і навичок із перших же років навчання.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

- Марушкевич, А. А., & Постоюк, Н. В. (2014). Педагогічні погляди та освітня діяльність Д. Л. Сергієнка (1911–1984 рр.). ФОП. Лисенко М. М. Постоюк, Н. В. (2015). Систематизація науково-педагогічної спадщини Д. Л. Сергієнка. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка*, 2(2).
- Постоюк, Н. В. (2014). *Проблеми політехнічної освіти та трудового навчання у науково-педагогічній спадщині Сергієнка Д. Л. (1911–1984)* [Автореф. дис. ... канд. пед. наук, Київський національний лінгвістичний університет].
- Сергієнко, Д. Л. (1975). *Політехнічна освіта та трудове навчання у сільській школі*. Радянська школа

- Сергієнко, Д. Л. (1960). *Суспільно корисна робота учнів у сільському господарстві*. Радянська школа.
- Сергієнко, Д. Л. (1978). *Школа трудова, політехнічна*. Радянська освіта.
- Терентьєва, Н. О. (2012). *Політехнічна освіта у вищих педагогічних навчальних закладах України: теорія і практика*. Чабаненко Ю. А. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7321>
- Шиманович, І. О. (2010). Політехнічна освіта школярів та майбутніх учителів наприкінці 60-х – у 70-ті роки ХХ століття. У Є. С. Барбіна (Ред.). *Педагогічні науки*, 50, 69–74. Видавництво Херсонського державного університету.

References

- Marushkevych, A. A., & Postoyuk, N. V. (2014). *Pedagogical views and educational activities of D. L. Sergienko (1911–1984)*. FOP. Lysenko M. M. [in Ukrainian].
- Postoyuk, N. V. (2015). Systematization of the scientific and pedagogical heritage of D. L. Sergienko. *Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series: Pedagogy*, 2(2) [in Ukrainian].
- Postoyuk, N. V. (2014). *Problems of polytechnic education and labor training in the scientific and pedagogical heritage of Sergienko D. L. (1911–1984)* [Author's abstract of the dissertation ... candidate of pedagogical sciences, Kyiv National Linguistic University] [in Ukrainian].
- Sergienko, D. L. (1975). *Polytechnic education and labor training in a rural school*. Soviet school [in Ukrainian].
- Sergienko, D. L. (1960). *Socially useful work of students in agriculture*. Soviet school [in Ukrainian].
- Sergienko, D. L. (1978). *Labor school, polytechnic*. Soviet education [in Ukrainian].
- Shymanovich I. O. (2010). Polytechnic education of schoolchildren and future teachers in the late 60s – 70s of the 20th century. In E. S. Barbin (Ed.). *Pedagogical Sciences*, 50, 69–74. Kherson State University Publishing House [in Ukrainian].
- Terentieva, N. O. (2012). *Polytechnic education in higher pedagogical educational institutions of Ukraine: theory and practice*. Chabanenko Yu. A. [in Ukrainian]. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7321>

Отримано редакцією журналу / Received: 27.06.25
Прорецензовано / Revised: 26.08.25
Схвалено до друку / Accepted: 10.09.25

Nataliya HOLOVKO, PhD (Ped.), Assoc. Prof.
ORCID ID: 0000-0003-4859-2837
e-mail: Golovkonata@knu.net
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

IDEAS OF LABOR EDUCATION IN THE PEDAGOGICAL HERITAGE D. SERGIENKO

Background. *The demands of modern education drive educators to seek new, contemporary, and effective teaching technologies that support higher learning outcomes and integrate innovative practices into the educational process. One key goal in education is to foster students' interest in learning and creativity.*

Results. *This can be achieved by applying modern educational technologies in the classroom, which diversify teaching methods and resources, thereby enhancing students' creative engagement. These technologies allow for the effective organization of educational processes, support a learner-centered approach, and incorporate advanced technical and information-communication technologies. We believe this is achievable through the use of innovative teaching methods within higher education. Visualization technologies, in particular, increase the informational richness of the educational process, reduce the time and effort students need to understand and engage with material, sustain high learning speeds, and efficiently organize students' educational and cognitive activities during their professional training. The use of visualization technologies in professional training focuses on building future teachers' awareness of modern strategies, techniques, methods, and tools for visualizing educational content. It also develops their skills in utilizing these tools to address specific pedagogical challenges according to current educational approaches. Visualization technologies make it possible to achieve multiple pedagogical objectives, such as intensifying the learning experience, activating students' cognitive engagement, and fostering the development of critical and visual thinking. They also support visual perception, the representation of knowledge through images, knowledge transfer, pattern recognition, and an overall increase in visual literacy and visual culture.*

Conclusions. *In modern pedagogical science and practice, these technologies are essential for enhancing the learning process, activating cognitive engagement, and ensuring the high-quality professional preparation of future educators.*

Keywords: *higher education, visualization technologies, professional training, educational process, future teachers.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; або в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.